

171130

Handläggare: Marie-Louise Luther
och Ulf Brändström

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Kopia till Funktionsrätt Sverige

Remiss på slutbetänkandet Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa, SOU 2017:47

Tidigare synpunkter:

Astma- och Allergiförbundet har tidigare remissvarat på delbetänkandet För en god och jämlik hälsa – En utveckling av det folkhälsopolitiska ramverket, SOU 2017:4.

Vi föreslog då bland annat en komplettering av de åtta målområdena i folkhälsopolitiken med *ett nionde målområde "Hälsa för personer med funktionsnedsättning, kronisk sjukdom och ökad känslighet"*. Vi saknar mål, strategier och åtgärder för personer med funktionsnedsättning som utgör en utsatt grupp i samhället med sämre hälsa än övriga befolkningen.

Förslaget i det första delbetänkandet, om ett uppdrag för myndigheten att ha huvudansvar för en *regelbunden och strukturerad uppföljning av ojämlikhet i hälsa bland särskilt utsatta grupper*, bör ingå i detta nya mål. Förutom att följa hälsan hos personer med funktionsnedsättning anser vi att Folkhälsomyndigheten *även bör få i uppdrag att följa hälsan hos personer med kronisk sjukdom och extra känslighet för miljöpåverkan*.

Motivering :

- De mål som finns nu är för otydliga för att kunna ge konkret effekt för en mer jämlik hälsa hos utsatta grupper. *Det är inte tillräckligt att bara följa utvecklingen av utsatta gruppers hälsoläge! Folkhälsopolitiken måste också aktivt verka för att uppnå god och jämlik hälsa även hos utsatta grupper, bl a personer med funktionsnedsättning och kronisk sjukdom. För att göra verklig skillnad behöver det inrättas ett tydligt mål för dessa grupper med strategier, etappmål och åtgärder för att kunna uppnå målet. Ett system för uppföljning och utvärdering, med indikatorer som möjliggör analys av ojämlikhet i hälsa behöver därför omfatta dessa grupper. Det har visats vid utvärdering av bl a funktionshinderspolitiken att tydliga mål, strategier samt åtgärder och indikatorer är avgörande för att nå målen med framgång.*
- *Personer med funktionsnedsättning (inklusive personer med kronisk sjukdom) har sämre hälsa än andra. 13% av personer med funktionsnedsättning skattar sin hälsa som dålig jämfört med 1,3% bland övriga befolkningen.¹⁾*
- *Andelen barn med astma fördubblats på senare år (från 6% av barnen 2003 till 9% 2011) och allergier bland vuxna ökar fortfarande. 45 procent av den vuxna befolkningen*

uppges att de har allergi eller är känsliga mot vanliga allergiframkallande ämnen. 3). Folksjukdomar som allergi förvärras av en mängd olika miljöfaktorer vilket gör att det, som kommissionen nämner, krävs ett brett angreppssätt. De grupper vi nämner har särskilt stor förbättringspotential när det gäller hälsan utifrån dagsläget.

Vi föreslår följande kompletteringar på åtgärdsförslagen i slutbetänkandet:

Generellt:

Vi saknar ett funktionshindersperspektiv på utredningen i enlighet med FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, inklusive kronisk sjukdom. 4). Artikel 25 säger bland annat att personer med funktionsnedsättning har rätt att åtnjuta åtgärder för bästa möjliga hälsa och utan diskriminering på grund av funktionsnedsättning.

Eftersom funktionshindersperspektiv saknas kommer hälsan hos dessa grupper sannolikt att förbli lika dålig som idag. Vi efterlyser konkreta mål, konkret strategi och konkreta åtgärder med uppföljning och indikatorer för att förbättra hälsan hos utsatta grupper som personer med funktionsnedsättning och kronisk sjukdom.

Vi förordar som tidigare nämnts att åtgärder för att förbättra hälsan för personer med funktionsnedsättning och kroniska sjukdomar samlas i ett nionde målområde men lägger här ändå in våra synpunkter under några av de målområden som kommittén föreslår.

- Vi föreslår att regeringen tillsätter en kompletterande utredning om ett nionde målområde som omfattar utsatta grupper som personer med funktionsnedsättning/kronisk sjukdom.

4.2 Målområde Kompetenser, kunskaper och utbildning:

- *Tydliggöra i utredningens förslag om åtgärder så att en god lärandemiljö i skolan omfattar utsatta grupper som personer med funktionsnedsättning och kronisk sjukdom.*
- *Medicinsk studie- och yrkesvägledning (samarbete mellan elevhälsan och Studie- och yrkesvägledare) behöver erbjudas på skolor så att alla elever med kronisk sjukdom mm som behöver kan få relevant information och stöd i sitt studie- och yrkesval.*
- *Elevhälsan behöver få tillräckligt med resurser och finnas tillgänglig för eleverna för att stödja och bistå när det gäller anpassningar i skolan för elever med kronisk sjukdom och funktionsnedsättningar.*
- *Satsning på utbildning behövs för att höja kunskapen hos personal i förskola och skola om funktionsnedsättningar, exempelvis allergi och annan överkänslighet. Utbildning behövs bland annat om allergi och överkänslighet för mat till personal som hanterar mat i förskola och skola. Utbildningsinsatser behövs även i lärarutbildningarna om funktionsnedsättningar och anpassningar för exempelvis elever med allergisjukdom.*

Motivering:

- *Personer med funktionsnedsättning har eftergymnasial utbildning i lägre utsträckning och skolornas lärmiljöer är ofta inte helt tillgängliga för elever med funktionsnedsättning. 32% av personer med funktionsnedsättning i åldern 25-64 år har eftergymnasial utbildning jämfört med 46% av den övriga befolkningen. 5)*

- *Barn och unga med allergisjukdom har högre sjukfrånvaro än andra barn och en viss andel har mycket hög sjukfrånvaro. Flertalet har en måttlig ökning av sjukfrånvaron men några procent har varit frånvarande mer än 30 dagar under senaste året p g a sin överkänslighet. I en rapport från Folkhälsomyndigheten konstateras att *många förskolor och skolor saknar ett allergiförebyggande arbete*. Istället arbetar man i huvudsak kring enskilda barn med speciellt svåra besvär och ofta med sårlosningar som är exkluderande. 6)*
- Det finns många yrken där personer med ärftlig benägenhet att utveckla allergi (atopiker) riskerar förvärra sin sjukdom. Det är yrken där man utsätts för mycket vatten (så kallade våtyrken) eller för kemikalier och allergiframkallande ämnen. Oftast rör det sig om hudsjukdomar, men även luftvägssjukdomar kan utvecklas. För atopiker innebär yrken med våtarbete en ökad risk att utveckla handeksem. Elever i skolan måste få kännedom om vilka arbetsmiljöer de kan komma att mötas av i arbetslivet. Yrkesvägledningen ska stödja eleverna så de inte behöver utsättas för onödiga risker. Ingen ska hindras att välja en utbildning på grund av befärad allergiproblem men eleverna ska få korrekt information.
- Trots att skolor och förskolor är tvungna enligt lag ska erbjuda specialkost till personer med matallergi, så *händer det återkommande att elever inte får någon lunch alls eller att de får mat som de bör undvika*. Brister i skolans rutiner kring maten ger upphov till akuta födoämnesreaktioner som kräver sjukhusvård och skapar oro hos många föräldrar och barn. Matallergi och överkänslighet för mat ställer särskilda krav på planering av mat-sedlar, inköp, hantering och servering. Enkäter bland skolmåltidspersonal visar att man *önskar sig mer utbildning om allergi och överkänslighet och hur reaktioner kan förebyggas*. Generellt är kunskap och förhållanden bättre i skolorna än i förskolorna. Skolpersonal efterlyser ofta förbättrad information och rutiner när nya barn börjar, liksom mer utbildning kring allergikost. 6)
Astma- och Allergiförbundet har tagit fram en handbok ”Säker mat i förskola och skola” samt erbjuder kursur med materialet för personal i förskola och skola.

4.3 Målområde Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö:

- För att förbättra hälsan och möjlighet att nå sin fulla potential i skola och förskola för barn och elever med allergisjukdom behöver ett *allergiförebyggande arbete (t ex med hjälp av en allergiöron)* inkluderas som en naturlig del av det systematiska arbetsmiljöarbetet enligt Arbetsmiljölagen och egenkontroll enligt Miljöbalken och Livsmedelslagstiftning i skolor och förskolor. För att säkra detta behövs utbildningsinsatser riktade mot arbetsgivare och arbetsmiljöombud. Tillsynsmyndigheter som Arbetsmiljöinspektionen och kommunernas miljöförvaltningar behöver ställa krav på att detta vid tillsyn. Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning och kronisk sjukdom bör integreras i det systematiska arbetsmiljöarbetet även på andra arbetsplatser än skolor och förskolor.
- Så kallade tjänstehundar införs allt oftare inom exempelvis skolan och omsorgen men utan att riskbedömningar ur allergisynpunkt görs innan enligt gällande lagstiftning. *Någon myndighet bör få i uppdrag att ge information om de riktlinjer som finns för hund i vård och omsorg och utöva tillsyn om detta enligt gällande lagstiftning*. Aktuella myndigheter som Skolverket, Folkhälsomyndigheten och Arbetsmiljöverket bör få i uppdrag att *ta fram tydlig vägledning för om och hur tjänstehundar får införas i skolan så inte personer med pälsdjursallergi riskerar bli sjuka*. .

- *Tydliggörande om att företagshälsovårdens roll behöver utvecklas så att de arbetar mer strategiskt och riktat med arbetsanpassning och arbetslivsinriktad rehabilitering, inklusive och med fokus specifikt på personer med funktionsnedsättning och kronisk sjukdom.*
- *Ta hänsyn till uteluftens kvalitet vid planering och placering av nya förskolor och skolor.*
- *Vidta åtgärder för att förbättra luften vid befintliga förskolor och skolor genom att:*
 - skapa miljözoner för begränsning av biltrafik som avger skadliga halter av avgaser,
 - införa dubbdäcksförbud inom ett avgränsat område i närheten av förskolor och skolor där luftföroreningar överskrider normen för miljökvalitetsmålet Frisk Luft
 - sänka hastigheten till 30 km/h i tätortsområden,
 - säkerställa att förskolor och skolor inte besväras av vedeldning. Kommuner ska utbilda dem som vedeldar till att använda rätt eldningsteknik som minimerar utsläpp av skadliga luftföroreningar.
- *Skapa förutsättningar för en bra luftkvalité utomhus också runt arbetsmiljöer för vuxna, med målet att nå normen för miljökvalitetsmålet Frisk Luft.*

Motivering:

- *Personer med funktionsnedsättning är arbetslösa i större utsträckning. 13% av personer med funktionsnedsättning (som har nedsatt arbetsförmåga) uppger arbetslöshet jämfört med 7,6 % för befolkningen totalt.7)*
- *Inomhusmiljön i skolor är ofta bristfällig och uppfyller inte krav som ställs i gällande lagstiftning, bl a när det gäller ventilation, fukt och mögelskador och städning. 6)*
- *Så kallade tjänstehundar införs allt oftare i skolor och inom omsorgen men utan att riskbedömning ur allergisynpunkt görs enligt gällande lagstiftning innan. 19 procent av den vuxna befolkningen har pälsdjursallergi och ca 7 procent av barnen blir detta ett allt större problem i samhället som innebär konflikter och hälsoproblem för dessa grupper. 2 och 3)*
- *Det är viktigt att den som drabbas av sjukdom får tillgång till tidig rehabilitering för att undvika att undvika utslagning från arbetslivet. Personer med funktionsnedsättning och kronisk sjukdom är som tidigare nämnts en utsatt grupp som oftare än andra drabbas av ohälsa. Tidig och samordnad rehabilitering ska ses som en investering i form av minskade utgifter för samhället och högre livskvalitet för individen.*
- *Luftföroreningar utomhus vid skolor och förskolor har betydelse för barns totala exponering för luftföroreningar och kan ge besvär från nedre luftvägarna, speciellt för barn med astma. Barn är inte små vuxna. De andas in större luftvolymmer i förhållande till sin vikt jämfört med vuxna. Dessutom har barn ett svagare försvarssystem mot luftföroreningar. Studier har också visat att barns lungfunktionsutveckling kan hämmas av luftföroreningar. Nedsatt lungfunktion är en viktig markör för framtida sjukdom och förtida död. Luftföroreningar kan dessutom uppfattas som direkt besvärande. För barn som redan har utvecklat astma blir luftföroreningar en ytterligare belastning på hälsan. 6)*
- *Gränsvärden, som miljökvalitetsnormer, syftar till ett absolut tak för att undvika en oacceptabel nivå av luftföroreningar, men miljökvalitetsnormerna ger inte det skydd som behövs för en god livsmiljö. Det är därför önskvärt att vid planering av miljöer där barn*

kommer att vistas stadigvarande, i första hand utgå från de nivåer som anges inom Miljökvalitetsmålet Frisk luft.

- Personer med tidigare hjärtsjukdom, diabetes, kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL) eller astma kan vara särskilt känsliga för luftföroreningar.

4.5 Målområde boende och närmiljö:

- *Lagreglering och framtagning av föreskrifter för kemiska emissioner från byggmaterial i enlighet med det utredningsförslag som Kemikalieinspektionen överlämnat till regeringen. 8) Utredningen Modernare byggregler bör få ett utökat uppdrag som inkluderar hälsoeffekterna av kemiska ämnen från byggmaterial.*
- *Åtgärder för att förbättra den obligatoriska ventilationskontrollen (OVK) – både när det gäller regelverket vad kontrollen ska omfatta och tillsynen - i enlighet med den översyn som pågår på uppdrag av Energimyndigheten "Modernare ventilationskontroll". 9) Det behövs tydligare och enhetliga regler om att ventilationssystem i skollokaler inte får stängas av helt (i Byggregler, Miljöbalken och Arbetsmiljölagen). Till att börja med bör detta gälla nyare ventilationssystem där flödena kan justeras.*
- *En utredning behöver tillsättas för att se över befintlig lagstiftning, bl a Hyreslagen, Miljöbalken och Tobakslagen som idag hindrar att det är juridiskt hållbart för fastighetsägare att inrätta ordningsregler för rökfria och allergianpassade flerbostadshus.*
- Det bör bli obligatoriskt att redovisa beräkningar på fuktdimensionering i den kvalitetsplan som föregår bygglovsprövningen enligt byggreglerna.
- *Alla inomhusmiljöer (bostäder, arbetsplatser, offentliga lokaler mm) ska uppfylla miljö-kvalitetsmålet God bebyggd miljö med preciseringen att ingen ska få ohälsosymtom på grund av inomhusmiljön. Tydliga åtgärder behövs för att ingen ska behöva utsättas för ohälsa på grund av dålig inomhusmiljö.*
- *All samhällsplanering av boende och närmiljö ska utgå från att miljö-kvalitetsmålet Frisk luft ska uppnås där människor vistas.*
- *Vedeldning bör begränsas i tätorter.*
- *Miljözoner för bilar bör införas i områden där människor bor eller vistas mycket utomhus, ex vis invid idrottsplatser.*
- *Dubbdäcksförbud bör införas i områden där luftföroreningar överskrider normen för miljö-kvalitetsmålet Frisk Luft.*
- *Hastigheten bör sänkas till 30 km/h i tätorter.*
- *Förbud mot tomgångskörning i tätorter.*
- *Pollenprognoser bör tas fram för alla växtzoner över landet.*

Motivering:

Fuktdimensionering är ett funktionskrav som finns inskrivet i byggreglerna. Metoder finns för beräkningar men det görs inte alltid sådana i projekteringsstadiet. Fuktskador är vanliga i befintliga byggnader och förekommer även vid nybyggnation.

- En stor ny undersökning³⁾ visar att det fortfarande är 18% av den vuxna befolkningen som besväras av ohälsa som har samband med inomhusmiljön på arbetet, i skolan eller i bostaden. Bristande ventilation medför förhöjda halter luftföroreningar och förhöjd luftfuktighet. Brist på kunskap och eftersatt skötsel och tillsyn av ventilationssystem innebär ofta att luften inomhus inte är tillfredsställande ur hälsosynpunkt.
En översyn av OVK visar att den inte fungerar som avsett och att åtgärder behövs både när det gäller vad som ska ingå i kontrollen och tillsynen av regelverket. Bristfällig luftkvalitet kan bero t ex på ändrad verksamhet i skolor (större grupper och ändrad pedagogik) och detta behöver tydligare involveras i ventilationskontrollen.
- Idag är det svårlösta problem när någon drabbas av passiv rökning från grannar i flerbostadhus, särskilt för personer med astma/annan överkänslighet som blir direkt sjuka. I ett rökfritt eller allergianpassat hus kan boende med allergisjukdom idag inte känna sig trygga eftersom ordningsregler inte håller vid juridisk prövning om någon bryter mot dem, t ex röker i ett rökfritt hus.
- Luftföroreningar utomhus bidrar till ökade besvär hos individer med allergisjukdom och effekten på befolkningsnivå är betydande. Det finns studier som pekar på ökad dödlighet. Förbränning av kol, olja och ved ger luftföroreningar som bidrar till allergiska besvär. Småskalig vedledning och småskalig biobränsleeldning i villa-pannor, kakelugnar och braskaminer medför att en rad hälsofarliga ämnen släpps ut. Trafikavgaserna svarar för en dominerande andel av de luftföroreningar som människor ofrivilligt utsätts för i svenska tätorter. Många kommuner har därför infört förbud mot tomgångskörning. Bensin och dieseldrivna fordon släpper ut hundratals ämnen. Flera av dessa ger direkta besvär för personer med överkänsliga luftvägar, bland annat astma.
- En ny rapport från IVL Svenska Miljöinstitutet och Umeå universitet visar att över 5 000 personer varje år dör en för tidig död på grund av luftföroreningar i Sverige. Sammanlagt beräknas hälsoeffekter som hjärt- och kärlsjukdomar och andningsbesvär orsakade av luftföroreningar kosta samhället 42 miljarder kronor årligen.
- Personer med tidigare hjärtsjukdom, diabetes, kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL) eller astma kan vara särskilt känsliga för luftföroreningar.
- Luftföroreningar i miljöer där barn vistas kommer mestadels från trafiken eller från eldning med ved. Barn är speciellt känsliga för luftföroreningar eftersom de andas in större luftvolym i förhållande till sin vikt jämfört med vuxna. Dessutom har barn ett svagare försvarssystem mot luftföroreningar. Effekter av långtidsexponering för luftföroreningar är associerad med försämrad lungfunktionsutveckling, ökade astmasymtom och insjuknande i astma samt inflammation i luftvägarna hos barn. Nedsatt lungfunktion är en viktig markör för framtida sjukdom och förtida död.
- Exponering för föroreningar från trafiken kan kopplas till symtom och sjukhusinläggning hos barn med astma. Ingen nedre gräns för påverkan har observerats och därför är det fördelaktigt med så lite föroreningar som möjligt. Gränsvärden som miljö kvalitetsnormer syftar till ett absolut tak för att undvika en oacceptabel nivå av luftföroreningar, men miljö kvalitetsnormerna ger inte det skydd som behövs för en god livsmiljö.

- Att skydda mödrarnas hälsa är att skydda barns hälsa. Det finns ny information som visar att luftföroreningar kan påverka såväl födelsevikt som för tidiga födslar. Det är därför viktigt med ett barnperspektiv vid all samhällsplanering.
- Ny forskning visar att ultrafina partiklar från luftföroreningar kan ta sig in i hjärnan. I en studie vid Umeå universitet har man sett att det finns ett samband mellan luftföroreningsnivån i områden och psykisk ohälsa hos barn.
- Exponering för partiklar har även visat samband med ökade luftvägssymtom och insjuknande i lungsjukdom hos vuxna. Långtidsexponering för vedrök och dieselavgaser kan sannolikt också bidra till ökad allergiutveckling. Även långtidsexponering för ozon och kväveoxider har visat samband med astmautveckling, ökade luftvägssymtom hos astmatiker, nedsatt lungfunktion, lungfunktionsutveckling samt insjuknande i kronisk bronkit och luftvägsinfektioner.
- Personer som är särskilt känsliga för långtidsexponering för luftföroreningar är personer med känd astma, barn och äldre, och personer som bor eller tillbringar mycket tid nära vägar eller har lägre socioekonomisk status.

4.6 Målområde Levnadsvanor:

- Vi anser att kommitténs förslag om exponeringsförbud och vissa rökfria offentliga utemiljöer är bra men *saknar förslag om neutrala standardiserade paket utan reklam och andra åtgärder för att uppnå artiklarna i WHO:s internationella tobakskonvention. Vi anser även att e-cigarettor och andra örtprodukter (med och utan nikotin) behöver regleras av tobakslagens bestämmelser om rökfria miljöer mm enligt det förslag som regeringens utredare lagt fram. 10)*
För att kunna uppnå det generella målet om ett *Rökfritt Sverige år 2025* behövs *en tydlig handlingsplan med konkreta åtgärder. Vi saknar också tydlig handlingsplan för att uppnå ANTD-strategin på nationell nivå.*
- Vi föreslår ett *förtydligande av att öka tillgängligheten för hälsofrämjande produkter, miljöer och aktiviteter ska omfatta personer med kronisk sjukdom och funktionsnedsättning, exempelvis allergisjukdom* för att utjämna skillnader i hälsa. Exempel på sådana produkter är *specialkost (allergimat) i butiker och på matserveringar som kräver tydlig och korrekt information/märkning om vad maten innehåller.*
När det gäller miljöer är *doftsättning av inomhusluft i offentliga inomhusmiljöer* ett problem för personer med överkänslighet som *behöver förbjudas i lag.* Ett annat problem är att *hundar (pälsdjur) allt oftare tas med i offentliga inomhusmiljöer.* Fastighetsägare och ansvariga för verksamhet *behöver få information om vilka hälsorisker det kan medföra så de kan informera om att pälsdjur inte tillåts inomhus.*

Motivering:

- *Doftsättning utgör en förorening av inomhusluften som inte är acceptabel. Personer med doftöverkänslighet och astma riskerar få hälsobesvär och stängas ute från offentliga inomhusmiljöer där doftsättning av inomhusluften förekommer. Ca 6 procent av befolkningen har diagnosen sensorisk hyperreaktivitet och ca 30 procent av befolkningen uppger att de får besvär av dofter. 11)*
- *Sällskapsdjur, speciellt hundar, tas allt oftare med till olika offentliga platser i samhället. Eftersom ca 19 procent av den vuxna befolkningen har pälsdjursallergi och ca 7 procent*

av barnen blir detta ett allt större problem i asmhället som *innebär konflikter och hälso-
problem för personer med pälsdjursallergi.* 2 och 3)

4.7 Målområde Kontroll, inflytande och delaktighet:

- *Vi föreslår ett förtydligande att funktionshinderorganisationer och patientorganisationer ska vara representerade i det föreslagna dialogforumet (enligt första delbetänkandet ett råd för planering, genomförande och uppföljning av strategier för folkhälsopolitiskt arbete). Former för samråd med Folkhälsomyndigheten och funktionshinderrörelsen behöver också utvecklas på samma sätt som det finns samråd med andra berörda myndigheter i det funktionshinderspolitiska arbetet.*
- Det bör också beaktas att *de organisationer som nämnts behöver få ökade resurser (statligt stöd) för att kunna medverka i det folkhälsopolitiska arbete som rör deras grupper.*

Motivering:

- FN-konventionen för personer med funktionsnedsättning säger i artikel 4.3 att bland annat beslutsfattande processer som berör personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna nära samråda med och aktivt involvera personer med funktionsnedsättning (däribland barn) genom de organisationer som företräder dem. Det är viktigt att de grupper som berörs särskilt av folkhälsopolitiken som är utsatta för ojämlikhet i hälsa, exempelvis funktionshinderorganisationer, finns representerade i arbetet med att ta fram strategier med mål och åtgärder för det folkhälsopolitiska arbetet.
4)

4.8 Målområde En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård:

- Statistik för hur vården fungerar för personer med funktionsnedsättning och kronisk sjukdom saknas i stort sett. Detta är något som behöver tas fram!
- Kunskapen behöver öka om kronisk sjukdom och funktionsnedsättning hos samtliga yrkeskategorier inom sjukvården. Kunskapsstyrning inom vården måste också innebära att kunskap om funktionsnedsattas behov integreras i verksamheten på alla vårdnivåer.
- Människor med kroniska sjukdomar, multisjuka och funktionsnedsatta har kraftigt missgynnats av de förändringar som skett inom vården de senaste åren. Finansierings- och ersättningssystemen och olika initiativ som tagits för att göra vården mera tillgänglig har främst gynnat resursstarka personer och patienter med enklare åkommor.
- De system som införs för att digitalisera vården måste byggas upp så att det skapas full tillgänglighet för funktionsnedsatta. Om detta inte görs kommer utvecklingen ytterligare öka hälsoklyftorna i samhället.
- Allmänläkare och sjuksköterskor måste få tillräckligt med tid och kompetens att behandla och ge råd till den allt större grupp människor som söker sig till primärvården med sina allergibesvär.
- Det behöver satsas på utbildning av allergispecialister som allergologer och allergikon konsulenter och tillsättas resurser/tjänster så att det kan erbjudas en god och likvärdig specialistsjukvård för människor med allergi i hela landet.

- Kliniska allergicentra bör vara lokaliserade till läns-, region- och universitetssjukhus med möjlighet till nära samarbete mellan olika specialiteter. Allergikonsulenter, allergisjuk-sköterskor, dietister, sjukgymnaster, arbetsterapeuter, kuratorer och psykologer behöver också finnas med i teamet på ett kliniskt allergicentrum.

Motivering:

- FN-konventionen för personer med funktionsnedsättning, art 25 säger bland annat att konventionsstaterna ska vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa tillgången till hälso- och sjukvårdstjänster för personer med funktionsnedsättning med beaktande av jämställdhetsperspektivet, däribland hälsorelaterad rehabilitering. Konventionsstaterna ska även erbjuda hälso- och sjukvårdstjänster så nära personernas egna hemorter som möjligt, även på landsbygden. Hälso- och sjukvårdspersonal ska tillhandahålla vård av samma kvalitet till personer med funktionsnedsättning som andra. 4)
- Statistik för hur vården fungerar för personer med funktionsnedsättning och kronisk sjukdom saknas i stort sett. Sverige har fått kritik från FN-kommittén för att statistik för personer med funktionsnedsättning saknas på flera samhällsområden. Detta är något som behöver tas fram.
- En satsning i vården på de patienter (kroniskt sjuka och multisjuka) som står för huvuddelen av vårdkostnaderna skulle skapa utrymme för att långsiktigt lyfta hälsan för människor med långvariga sjukdomar och funktionsnedsatta.
- Allergispecialister är ett nödvändigt komplement till primärvårdens personal för de som har en svårare allergisjukdom men idag råder brist på specialister som allergologer och allergikonsulenter. Det innebär långa väntetider och att alla de som behöver inte får möjlighet att komma till en specialist i rimlig tid.
- Kliniska allergicentra där det finns bred allergikompetens samlad på ett ställe gör det möjligt att organisera vården på ett sådant sätt att den möter hela människan. En sådan organisation kommer att fungera för den gruppen människor som är multiallergiska och för vilken den nuvarande vårdorganisationen inte fungerar optimalt. Idag finns kliniskt allergicentrum bara i Östergötlands landsting men skulle behöva byggas ut i fler landsting.

Bakgrund

Astma- och Allergiförbundet är en intresseorganisation som tillvaratar intressen för personer med allergisjukdomar. Organisationen har idag ca 20 000 medlemmar och ingår i Funktionsrätt Sverige. Allergi och annan överkänslighet har ökat under de senaste decennierna och tillhör numera våra mest utbredda kroniska sjukdomar. 13 procent av alla barn och 20 procent av alla vuxna har allergisnuva. Ungefär vart tredje barn har en pågående allergisjukdom och ca 9% av barnen har läkardiagnosticerad astma, vilket är en ökning med 50% sedan 2003 då andelen var 6%. Minst 25% av den vuxna befolkningen har pågående allergisjukdom och 10% av den vuxna befolkningen har astma.

Maritha Sedvallson

Maritha Sedvallson
ordförande
Astma- och Allergiförbundet

Källor :

- 1) Myndigheten för delaktighet, webb; <http://www.mfd.se/samhallsomraden/halsa/>
- 2) Miljöhälsorapport 2013 (barn), Institutet för Miljömedicin och Karolinska Institutet
- 3) Miljöhälsorapport 2017 (vuxna) Folkhälsomyndigheten och Karolinska Institutet
- 4) FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning;
- 5) Myndigheten för delaktighet, webb; <http://www.mfd.se/samhallsomraden/utbildning/>
- 6) Allergi i förskola och skola, Socialstyrelsen 2013 (numera Folkhälsomyndigheten)
- 7) Myndigheten för delaktighet, webb; <http://www.mfd.se/samhallsomraden/arbete-och-forsorjning/>
- 8) Hälsoskadliga kemiska ämnen i byggprodukter – förslag till nationella regler, Kemikalieinspektionens rapport 8/15
- 9) Modernare ventilationskontroll, uppdrag från Energimyndigheten 2017
- 10) SOU 2016:14, En översyn av tobakslagen – Nya steg mot ett minskat tobaksbruk samt PM Genomförande av tobaksproduktdirektivets bestämmelser om e-cigarettor

Ytterligare referenser om luftföroreningar:

- Naturvårdsverket: Barns hälsa och luftföroreningar
- IVL Svenska miljöinstitutet och Umeå Universitet

Ytterligare referenser om hund i vård och omsorg:

Socialstyrelsen: Vägledning till gällande regelverk ”Hundar i vård och omsorg”;

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19493/2014-8-7.pdf>

Astma- och Allergiförbundet m.fl. organisationer: Vägledning till praktiskt arbete ”Hundar i vård och omsorg”;

<http://www.svf.se/Documents/Annonser/hundar%20i%20v%C3%A5rd%20och%20omsorg%20-%20webb.pdf>